

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN THỊ TRANG

NGHIÊN CỨU KHẢ NĂNG TIẾP CẬN VỐN TÍN
DỤNG CHÍNH THỐNG CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN
HUYỆN THẠCH HÀ, TỈNH HÀ TĨNH

LUẬN VĂN THẠC SỸ
NGÀNH PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Thái Nguyên - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN THỊ TRANG

**NGHIÊN CỨU KHẢ NĂNG TIẾP CẬN VỐN TÍN
DỤNG CHÍNH THỐNG CỦA CÁC HỘ NÔNG DÂN
HUYỆN THẠCH HÀ, TỈNH HÀ TĨNH**

Ngành: Phát triển nông thôn

Mã số: 60.62.01.16

LUẬN VĂN THẠC SỸ
NGÀNH PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Người hướng dẫn khoa học: TS. Bùi Đình Hòa

Thái Nguyên - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là đề tài nghiên cứu do tôi thực hiện. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trình bày trong Luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc hoàn thiện Luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong Luận văn đã được ghi rõ nguồn gốc.

Học viên

Nguyễn Thị Trang

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu tại trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, tôi đã nhận được sự quan tâm, giúp đỡ tận tình của các thầy, cô giáo, các đơn vị, gia đình và bạn bè để tôi hoàn thành bản Luận văn của mình. Nhân dịp này, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên, toàn thể các thầy cô giáo Khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn, Bộ môn Phát triển nông thôn đã truyền đạt cho tôi những kiến thức cơ bản và tạo điều kiện giúp đỡ tôi hoàn thành Luận văn này.

Đặc biệt tôi xin bày tỏ lòng cảm ơn sâu sắc tới thầy giáo **TS. Bùi Đình Hòa** đã dành nhiều thời gian trực tiếp hướng dẫn, chỉ bảo tận tình cho tôi hoàn thành quá trình nghiên cứu đề tài.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới UBND, Phòng NN&PTNT, Chi cục thống kê huyện Thạch Hà và chi nhánh Ngân hàng Agribank, chi nhánh Ngân hàng CSXH huyện Thạch Hà, cán bộ các QTDND địa phương và hộ nông dân ở 3 xã Thạch Tiến, Thạch Việt và Thị trấn Thạch Hà đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi tiến hành nghiên cứu và hoàn thành Luận văn.

Cuối cùng, tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè, những người đã động viên và giúp đỡ tôi về trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Xin chân thành cảm ơn!

Thạch Hà, ngày... tháng năm 2014

Học viên

Nguyễn Thị Trang

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
2.1. <i>Mục tiêu chung</i>	3
2.2. <i>Mục tiêu cụ thể</i>	3
3. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	3
Chương 1 TỔNG QUAN TÀI LIỆU	4
1.1. Cơ sở lý luận của đề tài	4
1.1.1. <i>Khái quát về tín dụng, tín dụng nông thôn và hệ thống tín dụng nông thôn</i> .4	
1.1.2. <i>Bản chất, chức năng và hình thức tín dụng</i>	7
1.1.3. <i>Vai trò của vốn tín dụng đối với kinh tế hộ nông dân và cấu trúc hệ thống tín dụng chính thống ở nông thôn</i>	10
1.1.4. <i>Nâng cao khả năng tiếp cận vốn và các yếu tố tác động đến khả năng tiếp cận vốn tín dụng chính thống của hộ nông dân</i>	14
1.2. Cơ sở thực tiễn của đề tài	17
1.2.1. <i>Tín dụng trong nông nghiệp nông thôn ở một số nước trên thế giới</i>	17
1.2.2. <i>Tín dụng chính thống trong nông nghiệp nông thôn và nâng cao khả năng tiếp cận vốn tín dụng chính thống của hộ nông dân ở Việt Nam</i>	20
Chương 2 ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	24
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	24
2.1.1. <i>Đối tượng nghiên cứu</i>	24
2.1.2. <i>Phạm vi nghiên cứu</i>	24
2.2. Địa điểm và thời gian tiến hành	24
2.3. Nội dung nghiên cứu	24
2.3.1. <i>Đặc điểm địa bàn nghiên cứu và hộ nông dân</i>	24
2.3.2. <i>Thực trạng hoạt động của các tổ chức tín dụng chính thống trên địa bàn huyện Thạch Hà</i>	24
2.3.3. <i>Thực trạng tiếp cận vốn tín dụng chính thống của các hộ nông dân trên địa bàn huyện Thạch Hà</i>	25
2.3.4. <i>Các nhân tố ảnh hưởng đến khả năng tiếp cận vốn tín dụng chính thống của hộ nông dân trên địa bàn huyện Thạch Hà</i>	25
2.3.5. <i>Giải pháp nâng cao khả năng tiếp cận vốn tín dụng chính thống của các hộ nông dân trên địa bàn huyện Thạch Hà</i>	25
2.4. Phương pháp nghiên cứu	25
2.4.1. <i>Phương pháp tiếp cận hệ thống và khung phân tích</i>	25

2.4.2. Phương pháp chọn địa điểm nghiên cứu.....	29
2.4.3. Phương pháp thu thập số liệu.....	30
2.4.4. Xử lý số liệu	32
2.4.5. Phương pháp phân tích.....	32
2.4.6. Phương pháp đánh giá nông dân có sự tham gia (PRA)	32
2.4.7. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu.....	33
Chương 3 KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU.....	35
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu và hộ nông dân	35
3.1.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	35
3.1.2. Đặc điểm của hộ nông dân	38
3.2. Thực trạng hoạt động của các tổ chức tín dụng chính thống trên địa bàn huyện Thạch Hà.....	42
3.2.1. Đặc điểm hệ thống tín dụng chính thống trên địa bàn huyện Thạch Hà	42
3.2.2. Tình hình huy động vốn của các tổ chức tín dụng chính thống.....	46
3.2.3. Tình hình cho vay vốn của các tổ chức tín dụng chính thống.....	48
3.2.4. Tình hình dư nợ của các tổ chức tín dụng chính thống	61
3.3. Thực trạng tiếp cận vốn tín dụng chính thống của các hộ nông dân trên địa bàn huyện Thạch Hà.....	64
3.3.1. Mối quan hệ giữa các tổ chức tín dụng chính thống với hộ nông dân Thạch Hà	64
3.3.2. Thực trạng khả năng tiếp cận nguồn vốn tín dụng chính thống của các hộ nông dân tại huyện Thạch Hà	65
3.4. Các nhân tố ảnh hưởng đến khả năng tiếp cận vốn tín dụng chính thống của hộ nông dân trên địa bàn huyện Thạch Hà	80
3.4.1. Nhóm nhân tố đặc điểm của hộ nông dân	80
3.4.2. Nhóm nhân tố thuộc các tổ chức tín dụng.....	84
3.5. Giải pháp nâng cao khả năng tiếp cận vốn tín dụng chính thống của hộ nông dân trên địa bàn huyện Thạch Hà.....	89
3.5.1. Về đặc điểm của chủ hộ	90
3.5.2. Giải pháp về nguồn lực	90
3.5.3. Giải pháp về cơ chế chính sách	93
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	95
1. Kết luận	95
2. Khuyến nghị.....	96

DANH MỤC CÁC CỤM TỪ VIẾT TẮT

Agribank	: Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
HND	: Hội Nông dân
HPN	: Hội Phụ nữ
HTTD	: Hệ thống tín dụng
HTTDNT	: Hệ thống tín dụng nông thôn
HTX	: Hợp tác xã
NHCSXH	: Ngân hàng Chính sách xã hội
NHNN	: Ngân hàng nhà nước
NHTM	: Ngân hàng thương mại
PCT	: Phi chính thống
QTDND	: Quỹ tín dụng nhân dân
TCTD	: Tổ chức tín dụng
TCTDVM	: Tổ chức tín dụng vi mô
TDCT	: Tín dụng chính thống

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1. Cơ cấu kinh tế huyện Thạch Hà giai đoạn 2011-2013	36
Bảng 3.2. Thông tin chung về các hộ nông dân điều tra	39
Bảng 3.3. Đặc điểm của các tổ chức tín dụng chính thống	45
Bảng 3.4. Tình hình huy động vốn của các tổ chức tín dụng chính thống huyện Thạch Hà năm 2011-2013	47
Bảng 3.5. Tình hình cho vay đến các ngành sản xuất của Agribank từ năm 2011 - 2013	52
Bảng 3.6. Lãi suất cho vay và huy động của Agribank huyện Thạch Hà	53
Bảng 3.7. Tình hình cho vay theo ngành của QTDND TT. Thạch Hà	54
Bảng 3.8. Tình hình cho vay theo ngành của QTDND xã Thạch Việt	55
Bảng 3.9. Tình hình cho vay theo ngành của QTDND xã Thạch Tiến	55
Bảng 3.10. Diễn biến lãi suất cho vay của QTDND xã Thạch Tiến	56
Bảng 3.11. Diễn biến lãi suất cho vay của QTDND xã Thạch Việt	56
Bảng 3.12. Diễn biến lãi suất cho vay của QTDND Thị trấn Thạch Hà	56
Bảng 3.13. Tình hình cho vay theo ngành của Ngân hàng Chính sách xã hội	59
Bảng 3.14. Tình hình dư nợ của các tổ chức tín dụng (đến 31 tháng 12 hàng năm)	61
Bảng 3.15. Thực trạng khả năng nhận được khoản vay tín dụng chính thống của hộ nông dân huyện Thạch Hà	66
Bảng 3.16. Tổng hợp các khoản vay TDCT phân theo tổ chức cho vay	68
Bảng 3.17. Mức độ tiếp cận với nguồn vốn tín dụng chính thống của hộ nông dân trên địa bàn huyện Thạch Hà	70
Bảng 3.18. Đặc điểm của các hộ có/không vay vốn từ nguồn vốn tín dụng chính thống	72
Bảng 3.19. Kết quả về khoản vay hộ nhận được tại các TCTDCT	73
Bảng 3.20. Kết quả điều tra về kỳ hạn vay vốn của các hộ tại địa phương	74
Bảng 3.21. Đặc điểm của khoản vay, mục đích sử dụng và nguồn cung cấp	76
Bảng 3.22. Quy mô trung bình của các khoản vay theo nguồn so với thu nhập bình quân của hộ	78
Bảng 3.23. Tổng hợp những yếu tố ảnh hưởng cố định về khả năng tiếp cận vốn vay TDCT theo loại và mục đích sử dụng	80
Bảng 3.24. Tổng hợp ý kiến đánh giá của hộ nông dân về chính sách tín dụng tại các tổ chức tín dụng chính thống	85
Bảng 3.25. Ý kiến đánh giá của các hộ nông dân về chính sách ưu đãi, hỗ trợ lãi suất cho vay	89

DANH MỤC ĐỒ THỊ, HÌNH VẼ

Hình 2.1. Khung phân tích nghiên cứu hệ thống tín dụng chính thống	29
Hình 3.1. Biểu đồ tình hình sử dụng vốn huy động và hoạt động cho vay.....	48
Hình 3.2. Sơ đồ quy trình cho vay của Agribank huyện Thạch Hà	50
Hình 3.3. Sơ đồ quy trình cho vay của QTDND huyện Thạch Hà	53
Hình 3.4. Sơ đồ quy trình cho vay của ngân hàng chính sách xã hội	57
Hình 3.5. Biểu đồ tỷ lệ dư nợ phân theo tổ chức cho vay (%).....	62
Hình 3.6. Biểu đồ tỷ lệ dư nợ quá hạn/Tổng dư nợ qua các năm.....	63
Hình 3.7. Sơ đồ mối quan hệ giữa các tổ chức tín dụng chính thống với hộ nông dân Thạch Hà.....	64
Hình 3.8. Biểu đồ cơ cấu tiếp cận thông tin vốn vay của hộ nông dân.....	65
Hình 3.9. Biểu đồ tỷ lệ % khoản vay/tổng khoản vay TDCT	68
Hình 3.10. Biểu đồ những vấn đề quan tâm của hộ khi tham gia vay vốn	84

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Ở các quốc gia có thu nhập thấp, những lựa chọn kinh tế của hộ gia đình nghèo thường bị hạn chế bởi thị trường tài chính địa phương hoạt động không hiệu quả (Banerjee và Duflo, 2007) [18]. Một vấn đề quan trọng là khả năng các hộ gia đình có thể tiếp cận với các sản phẩm tài chính, đặc biệt là ở các khu vực chính thống. Ví dụ, việc tiếp cận các khoản vay để đầu tư tăng năng suất có tiềm năng dẫn đến tăng trưởng kinh tế thông qua giúp đỡ nông dân và các nhà đầu tư phát triển sản xuất theo quy mô và tạo ra nguồn lợi nhuận cần thiết đưa họ thoát khỏi đói nghèo.

Tại các quốc gia đang phát triển, giải pháp ứng phó điển hình cho sự thiếu vắng này là việc thành lập các tổ chức tài chính vi mô. Những tổ chức này đa phần hoạt động trên cơ sở phi lợi nhuận, cung cấp các khoản vay nhỏ cho người dân, những người không vay được vốn từ các tổ chức tài chính chính thống. Các tổ chức này chứng tỏ được hiệu quả trên nhiều khía cạnh nhưng lại bị chỉ trích vì không tiếp cận được đến những đối tượng rất nghèo và thiếu hiệu quả về mặt chi phí (Cull và cộng sự, 2009) [21].

Một cách tiếp cận khác nhằm khắc phục thất bại của những tổ chức tài chính chính thống trong việc tiếp cận tới những người nghèo nhất và dễ tổn thương nhất là việc Chính phủ đảm bảo tiếp cận tín dụng. Tại Việt Nam, tầm quan trọng của tín dụng cho nông dân được thừa nhận rõ ràng trong các chính sách của Chính phủ liên quan tới việc cung cấp tín dụng. Tín dụng chính thống được cung cấp cho các hộ gia đình nông thôn thông qua hai ngân hàng nhà nước chính: Ngân hàng Chính sách Xã hội (NHCSXH) và Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (Agribank). Trong khi Agribank hoạt động trên cơ sở thương mại thì NHCSXH hoạt động giống một tổ chức tài chính vi mô và được coi như một công cụ chính sách xã hội chính trong việc tiếp cận đến những người nghèo ở nông thôn. NHCSXH cung cấp những chương trình cho vay ưu đãi với lãi suất thấp (đôi khi bằng 0) cho những hộ gia đình mục tiêu bao gồm người nghèo, hoàn cảnh khó khăn